

Nr 346.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1921 års
klass; given Stockholms slott den 8 april 1921.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1921 års klass.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. G. Hammarskjöld.

Förslag till

lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1921 års klass.

Utan hinder av vad gällande värnpliktslag därom stadgar förordnas härigenom som följer:

§ 1.

Vapenföra värnpliktiga av 1921 års klass, med undantag av dem, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen samt i § 3 denna lag, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan anges, nämligen:

a) vid *fotfolket* i sammanlagt 225 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året;

b) vid *rytteriet*, *fältartilleriet*, *positionsartilleriet* samt *fästningsartilleriet å Karlsborg* i sammanlagt 255 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 185 dagar, antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock i två omgångar under de två första åren, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under vart och ett av andra och tredje åren;

c) vid *fästningsartilleriet i Boden* och *fästningsingenjörtrupperna* i sammanlagt 255 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 195 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 30 dagar under vart och ett av tredje och fjärde åren;

d) vid *fältingenjör- och fälttelegraftrupperna* i sammanlagt 255 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om 195 dagar, antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock i två omgångar under de två första åren, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 30 dagar under vart och ett av andra och tredje åren;

e) vid *trängen* och *intendenturtrupperna* i sammanlagt 225 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst*:

med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde eller femte året;

vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst*:

med en första tjänstgöring om 175 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 25 dagar under vardera av andra och fjärde åren; samt

vid *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 200 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om 25 dagar under fjärde året;

f) vid *marinen* i nedan angivna antal dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

av de till *allmän tjänst* eller *sjötjänst* inskrivna i 255 dagar i en följd med början under första eller andra året,

av de till *stationstjänst* inskrivna i 225 dagar i en följd med början under första eller andra året samt

av de till *kustartilleritjänst* inskrivna i sammanlagt 255 dagar, med en första tjänstgöring om 220 dagar, som tager sin början under första eller andra året, och med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under fjärde året.

§ 2.

Av fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga av 1921 års klass uttagas högst 20 procent för utbildning till underbefäl eller fackmän.

§ 3.

Vapenföra värnpliktiga av 1921 års klass, som jämlikt bestämmelserna i § 2 denna lag vid fotfolket eller i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen vid trängen och intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, äro skyldiga att för sin utbildning tjänstgöra i sammanlagt 285 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

a) vid *fotfolket*:

med en första tjänstgöring om 210 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde året; samt

b) vid *trängen* och *intendenturtrupperna*:

med en första tjänstgöring om 210 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om 25 dagar, före utgången av fjärde eller femte året.

§ 4.

Oavsett vad i §§ 1 och 3 stadgas angående utbildningstidens längd och fördelning, skall för där omförmälda värnpliktiga, som påbörja första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd) under första året, denna ökas med 30 dagar.

§ 5.

Vapenföra värnpliktiga av 1921 års klass, som omnämnas i § 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen, äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra i sammanlagt 365 dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

a) vid *hären*:

med en första tjänstgöring om minst 330 dagar, som uppdelas på första och andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning under andra året;

b) vid *marinen*:

i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd med början under första året, samt

i kustartilleritjänst med en första tjänstgöring om 330 dagar, som uppdelas på första och andra året, och med en repetitions-(regements-)övning om 35 dagar under tredje året.

§ 6.

Oavsett vad i §§ 1, 3, 4 och 5 stadgas angående utbildningstidens längd och fördelning, äro där omförmälda värnpliktiga, tilldelade fotfolket, rytteriet, fält- och positionsartilleriet, fästningsartilleriet å Karlsborg samt fältingenjör- och fälttelegraftrupperna, skyldiga att, därest Konungen det förordnar, deltaga i en särskild vinterrepetitionsövning om 35 dagar före utgången av tredje eller fjärde året.

Värnpliktiga, vilka deltagit i övning, som i denna § avses, befrias från en av de i §§ 1, 3 och 5 föreskrivna repetitions-(regements-)övningar.

§ 7.

Ikke vapenföra värnpliktiga av 1921 års klass äro, sedan de blivit inskrivna, skyldiga att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan angives, nämligen:

a) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 A värnpliktslagen, i sammanlagt 225 dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock i två omgångar under de tre första åren, samt

b) icke vapenföra, som omförmälas i § 27 mom. 2 B och C värnpliktslagen, i 275 dagar i en följd med början under första eller andra året.

§ 8.

Därest, på sätt Konungen närmare förordnar, hemförlovning av värnpliktiga skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äger

värnpliktig, som sådant åstundar, efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 8 april 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve
WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST,
MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld yttrade:

»På sätt det vid årets statsverksproposition fogade statsrådsproto-
kollet över försvarsärenden (sid. 28) utvisar, har jag med avseende å
beräkningen av antalet tjänstgöringsdagar för år 1922 uttalat, att det
vore min avsikt att framlägga förslag om inskränkning av utbildnings-
tiden för värnpliktiga av 1921 års klass.

Enligt värnpliktslagen den 17 september 1914, som ännu gäller,
utgör utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga i beväringen, reserv-
truppövningen oräknad:

1914 års
värnplikts-
lag.

vid fotfolket 340 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 250
dagar och tre repetitionsövningar, var och en om 30 dagar; för vapen-
föra värnpliktiga, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fack-
män, ökas dock första tjänstgöringen med 60 dagar;

vid rytteriet, fältartilleriet och positionsartilleriet 365 dagar, för-
delade på en första tjänstgöring om 281 dagar och två repetitionsöv-
ningar, vardera om 42 dagar;

vid fästningsartilleriet samt fältingenjör-, fälttelegraf- och fästnings-
ingenjörtrupperna 365 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om
295 dagar och två repetitionsövningar, vardera om 35 dagar;

vid trängen och intendenturtrupperna 240 dagar, fördelade

vid trängen i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst på en första
tjänstgöring om 150 dagar och tre repetitionsövningar, var och en om
30 dagar;

vid trängen i egentlig sjukvårdstjänst på en första tjänstgöring om
180 dagar och två repetitionsövningar, vardera om 30 dagar;

vid intendenturtrupperna på en första tjänstgöring om 210 dagar och en repetitionsövning om 30 dagar;

för vapenföra värnpliktiga, som vid trängen eller intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, utgör dock utbildningstiden 365 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 275 dagar och tre repetitionsövningar, var och en om 30 dagar;

vid marinen

i annan tjänst än kustartilleritjänst 360 dagar, i regel i en följd;

i kustartilleritjänst 365 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 323 dagar och en repetitionsövning om 42 dagar.

För vapenföra studenter och likställda utgör utbildningstiden

vid hären 485 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om minst 400 dagar och två repetitionsövningar eller, beträffande värnpliktiga medicine studerande, veterinärer, tandläkare och apotekare, på militärutbildning, fackutbildning och facktjänstgöring, samt

vid marinen 500 dagar, i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd — med undantag för värnpliktiga ingenjörer, intendentur och läkare, för vilka tjänstgöringen är uppdelad å militärtjänstgöring, fackutbildning och facktjänstgöring — och i kustartilleritjänst fördelade på en första tjänstgöring om 458 dagar och en repetitionsövning.

För icke vapenföra värnpliktiga utgör utbildningstiden enligt 1914 års lag 240 dagar, för icke vapenföra studenter och likställda dock 365 — 360 dagar.

Provisoriska
värnplikts-
bestäm-
melser.

Beträffande tillämpningen av gällande värnpliktslag vidtogos under åren 1918, 1919 och 1920 högst betydande inskränkningar, till en början med anledning av influensaepidemien, senare i avvaktan på resultatet av en allmän revision av försvarsväsendet.

På grundvalen av ett inom den för utredning om en dylik revision tillsatta s. k. försvarsrevisionen utarbetat förslag, som Kungl. Maj:t förelade 1920 års riksdag, antog riksdagen en *lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass*, som utfärdades den 22 juni 1920 (Svensk författningssamling nr 372).

Enligt denna lag utgör utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga i beväringen, fränsett reservtruppövningen, som icke beröres av lagen:

vid fotfolket 165 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 90 dagar och tre repetitionsövningar, var och en om 25 dagar;

vid rytteriet, fältartilleriet, positionsartilleriet samt fästningsartilleriet å Karlsborg 225 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 155 dagar och två repetitionsövningar, vardera om 35 dagar;

vid fästningsartilleriet i Boden samt fältingenjör-, fälttelegraf- och fästningsingenjörtrupperna 225 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 165 dagar och två repetitionsövningar, vardera om 30 dagar;

vid trängen och intendenturtrupperna 165 dagar, fördelade

vid trängen i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst på en första tjänstgöring om 90 dagar och tre repetitionsövningar, var och en om 25 dagar,

vid trängen i egentlig sjukvårdstjänst på en första tjänstgöring om 115 dagar och två repetitionsövningar, vardera om 25 dagar, samt

vid intendenturtrupperna på en första tjänstgöring om 140 dagar och en repetitionsövning om 25 dagar;

vid marinen 225 dagar,

i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd, och

i kustartilleritjänst fördelade på en första tjänstgöring om 190 dagar och en repetitionsövning om 35 dagar.

För vapenföra värnpliktiga, som vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, utgör utbildningstiden 225 dagar, fördelade på en första tjänstgöring om 150 dagar och tre repetitionsövningar, var och en om 25 dagar; för vapenföra studenter och likställda utgör utbildningstiden 330 dagar, vid hären och marinen i kustartilleritjänst fördelade på en första tjänstgöring om minst 295 dagar och en repetitionsövning, vid marinen i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd.

För samtliga vapenföra värnpliktiga, som påbörja första tjänstgöringen (tjänstgöring i en följd) under första året, med undantag för studenter och likställda, ökas ifrågavarande tjänstgöring med 30 dagar.

För icke vapenföra värnpliktiga i allmänhet bestämmer lagen utbildningstiden till 165 dagar, men för icke vapenföra studenter och likställda till 275 dagar.

Lagen om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass avviker från försvarsrevisionens förslag i så måtto, att lagen upptager för samtliga grupper av värnpliktiga, med undantag för studenter och likställda, 15 dagars kortare utbildningstid än förslaget ävensom för vapenföra studenter och likställda 35 dagars kortare utbildningstid än förslaget.

Innan jag övergår till den föreliggande frågan om utbildningstiden för 1921 års klass, tillåter jag mig framhålla, att vad jag med avseende därå kommer att yttra givetvis icke får utsträckas att gälla den utbildningstid, som må erfordras i sammanhang med en blivande härordning. Till förebyggande av en dylik misstolkning torde det vara tillräckligt att erinra om det nära sambandet mellan en härordnings natur och ut-

Utbildnings-
tiden för
1921 års
klass.

bildningstidens längd samt därom, att den väntade härordningen icke ens är till sina huvuddrag känd. Vad jag i det följande kommer att anföra i fråga om utbildningstidens längd är sålunda att betrakta uteslutande ur synpunkten av förhållandena under den återstående provisorietiden.

Jag anhåller först att i största allmänhet få beröra frågan om utbildningstidens längd för värnpliktiga av 1921 års klass. Uppenbart är, att vid bedömandet av denna fråga hänsyn måste tagas till den behandling, frågan om utbildningstid för värnpliktiga under de senaste åren rönt inom försvarskommissionen och försvarsrevisionen samt riksdagen, detta även ur synpunkten, att det måste anses angeläget att för den återstående provisorietiden undvika större ändringar, vilka lätt skulle kunna bidra att öka den tyvärr redan märkbara desorganisationen inom försvarsväsendet. Det torde sålunda få anses oundvikligt att inskränka värnpliktstjänstgöringen för 1921 års klass under det mått, som angives i 1914 års värnpliktslag. En dylik inskränkning vid flertalet truppslag och tjänster föranleder uppdelning av årsklassen i flera tjänstgöringsgrupper, ehuru denna anordning ur tjänstens synpunkt måste betecknas såsom ofördelaktig. För närvarande minskas emellertid olägenheterna härav i vissa avseenden genom den väsentliga, ehuru törhända tillfälliga, ökning i den årliga värnpliktskontingenten, som inträtt efter år 1914.

Å andra sidan hava erfarenheterna från det sista utbildningsåret och vad beträffar armén särskilt från övningarna hösten 1920 klart och otvetydigt visat, att väsentliga öknningar äro erforderliga i de utbildningstider, vilka bestämts för 1918 och 1919 års klasser, samt sålunda även i de utbildningstider, vilka gälla för 1920 års klass, därest försvarets organisation skall i enlighet med statsmakternas beslut kunna vidmakthållas under provisorietiden och därest det mått av krigsberedskap, som under nuvarande förhållanden måste anses oundgängligt, skall kunna bibehållas.

I anledning av den sannolika storleken av 1921 års klass och med hänsyn till det mindre tillfredsställande statsfinansiella läget har jag i detta sammanhang tagit under övervägande möjligheten att uppdelat årskontingenten i två grupper, av vilka den ena skulle erhålla längre utbildning för att omedelbart vid mobilisering kunna, vid sidan av fast och f. d. fast anställd personal och av värnpliktiga med fullständig utbildning enligt 1914 års värnpliktslag, ingå i de egentliga krigsförbanden, under det att den andra gruppen skulle erhålla en kortare utbildningstid och vid mobilisering till en början ingå i depå för erhållande av fortsatt utbildning. Jag har dock funnit det mindre lämpligt att under den, som jag hoppas, korta återstoden av provisorietiden införa en i flera avseenden så genomgripande förändring, och anser mig så mycket

mindre kunna förorda densamma som försvarsrevisionen ännu icke lärt hava tagit ståndpunkt till frågan om en dylik anordning för framtiden. I anledning härav finner jag mig böra föreslå bibehållande av den nuvarande ordningen med lika lång utbildningstid för de vapenföra värnpliktiga inom varje truppslag vid hären och tjänst vid marinen samt för samtliga icke vapenföra, härvid fränsett underbefäl och fackmän samt studenter och likställda, ävensom att höstgruppen vid samtliga truppslag och tjänster erhåller 30 dagar längre tjänstgöringstid än vårgruppen.

Jag övergår härefter till frågan om utbildningstidens längd för de särskilda värnpliktskategorier, som avses för de olika vapenslagen vid armén samt för marinen.

Vid bestämmande av längden av *första tjänstgöringen* vid fotfolket måste hänsyn tagas huvudsakligen till nedan angivna omständigheter.

Fotfolket.

De tjänstgöringstider, vilka bestämts för 1918, 1919 och 1920 års klasser, hava varit så korta och utbildningsförhållandena för nämnda årsklasser i allmänhet så ofördelaktiga, att värnpliktiga, tillhörande dem, vid mobilisering endast i undantagsfall kunna utan fullständigande utbildning insättas i de egentliga krigsförbanden, om dessa omedelbart efter mobiliseringen skola vara operations- och stridsdugliga. För att icke hela mobiliseringsverket skall behöva omläggas, är det sålunda oundgängligen nödvändigt att såsom lägsta fordran på utbildningen av 1921 års klass uppställa, att densamma tillhörande värnpliktiga omedelbart vid mobilisering skola kunna ingå i operations- och stridsdugliga truppförband vid sidan av fast och f. d. fast anställd personal samt av värnpliktiga, vilka fullgjort första tjänstgöringen enligt 1914 års värnpliktslag, d. v. s. värnpliktiga tillhörande 1915, 1916 och 1917 års klasser.

Det måste vidare anses nödvändigt, att årsklassens värnpliktiga bringas en sådan utbildningsståndpunkt, att det blir möjligt anordna övningar av verkligt värde med truppförbanden, d. v. s. under första tjänstgöringen i åtminstone kompani- och bataljonsförband samt under repetitionsövningarna även i regements- och högre förband. I motsatt fall blir det icke möjligt att vidmakthålla utbildning och krigsduglighet hos det äldre fast anställda befälet och än mindre möjligt att dana och utbilda nytt fast anställt fullt krigsdugligt befäl. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att de övningar, vilka anställdes under repetitionsövningarna 1920, ur denna synpunkt icke kunna betraktas såsom tillfredsställande, och det ehuru väl under dessa repetitionsövningar voro inkallade icke allenast värnpliktiga med kortvarig utbildning utan även värnpliktiga, tillhörande 1917 års klass, för vilka visserligen vissa inskränkningar

vidtagits i fråga om repetitionsövningarna, men vilka dock erhållit 250 dagars första tjänstgöring. Därest samtliga värnpliktiga vid fotfolket utbildats på samma sätt som 1918 och 1919 års klasser, skulle bristerna i utbildningen helt visst framträtt ännu skarpare, synnerligast under mera krävande förhållanden, såsom under större eller mindre fälttjänstövningar.

Såsom jag i annat sammanhang framhållit, är det även erforderligt, att vid samtliga regementen utbildning för de värnpliktiga av 1921 års klass anordnas med den nya tekniska materiel, vilken efter erfarenheterna från världskriget måste anses outhärlig för allt fotfolk, som skall vara krigsdugligt. Men tydligt är, att utbildning med denna materiel icke kan bibringas under en alltför knappt tillmätt utbildningstid. Vikten av att snarast anordna dylik utbildning framgår för övrigt av det förhållandet, att äldre årsklasser, även de, vilka äro bäst utbildade och därför i första rummet måste tagas i anspråk för fältförbanden, icke beretts övning med omförmälda materiel.

På värnpliktstjänstgöringens längd måste uppställas en ytterligare fordran, som står i samband med den genomgripande förändring i organisationen vid samtliga infanteriregementen utom gardesregementena, som bestämdes redan i 1901 års härordning, men först sex år senare blev genomförd, nämligen förvandlingen av infanteriregementena från icke ständigt tjänstgörande till ständigt tjänstgörande eller, såsom det även kallas, kasernerade. Att under nu förevarande provisorietid, innan ens konturerna av den blivande härordningen äro uppdragna, vidtaga genomgripande förändringar härutinnan torde icke vara tillrådligt. Därför tvingas man att nu ordna värnpliktstjänstgöringen vid fotfolket på sådant sätt, att under hela året den militära tjänsten vid varje regemente upprätthålles och befälets arbetsförmåga tages i anspråk i så stor utsträckning som möjligt. För ändamålet torde det, såsom försvarsrevisionen framhållit och riksdagen även vitsordat, icke vara försvarligt att uppdelas årsklassen i mer än två grupper. Redan en dylik uppdelning är för övrigt förenad med avsevärda olägenheter, bland annat med hänsyn till att utbildningen för de båda skilda grupperna icke blir fullt likformig.

Det utbildningsprogram, som genom härens vapenövningstabell för 1920—1921 fastställts för innevarande utbildningsår, måste anses ådaga-lägga en allvarlig och erkännansvärd strävan att ordna värnpliktstjänstgöringen efter ovannämnda grunder. En närmare granskning av tabellen giver emellertid vid handen, att den föreskrivna korta utbildningstiden för 1920 års klass icke gjort det möjligt att tillgodose sagda syfte utan att andra viktiga synpunkter blivit lidande. Sålunda har det befunnits nöd-

vändigt att låta de värnpliktiga, som inrycka på hösten, fullgöra två repetitionsövningar i omedelbar anslutning till den första tjänstgöringen. De komma därför att deltaga i allenast en höstrepetitionsövning, vilket medför, såväl att dessa värnpliktiga erhålla alltför ringa utbildning i högre förband som att manskapsstyrkan under höstrepetitionsövningarna — särskilt i betraktande av den ökade tilldelningen av värnpliktiga till specialtruppslagen och marinen — kan befaras komma att nedgå i en grad, som för övningarnas bedrivande är ofördelaktig. Vidare har man nödgats inlägga hemförlovningsperioder av alltför stor längd i förhållande till längden av första tjänstgöringen, nämligen om 21 och 14 dagar för resp. höst- och vårinryckande. Under hösten, omedelbart efter repetitionsövningarna, finnas dessutom vid flertalet regementen under nära en och en halv månad inga andra vapenföra värnpliktiga i tjänst än ett antal underbefäl och fackmän. I betraktande av det mycket stora antalet volontärvakanser kan detta förhållande lätt leda till att nämnda värnpliktigas underbefälsutbildning i betänkelig grad kommer att störas genom s. k. garnisons-, d. v. s. vakt- och vårdtjänst.

Vad jag här anfört gäller fotfolket i allmänhet. För gardesinfanteri- och fästningsinfanteriregementena samt Gottlands infanteriregemente tillkommer tungan att för garnisons- och säkerhetstjänst städse hava i tjänstgöring åtminstone nödtorftigt utbildad trupp av icke alltför ringa styrka. Med värnpliktsbestämmelserna i 1920 års lag kan detta visserligen åstadkommas, men endast genom att avsevärda hjälpkontingenter beordras till samtliga ifrågavarande sex regementen från inskrivningsområden, vilka eljest icke äro avsedda att lämna värnpliktiga till dem — något som givetvis ur utbildningssynpunkt är ogynnsamt och som tidigare varit erforderligt endast i fråga om Norrbottens regemente och Gottlands infanteriregemente.

Såsom ovan anförts, torde det få anses oundvikligt att inskränka första tjänstgöringen för 1921 års klass under det mått, som angives i 1914 års värnpliktslag. Av skäl, som i det föregående anförts, är det uppenbart, att inskränkningen bör givas väsentligt mindre omfattning än som bestämts i fråga om 1920 års klass. Under sådana förhållanden ligger det nära till hands att beträffande första tjänstgöringen för 1921 års klass *återgå till bestämmelserna i 1901 års värnpliktslag*, enligt vilken tiden för nämnda tjänstgöring utgjorde *150 dagar*. Visserligen befanns denna utbildningstid på sin tid allt för kort, men en given fördel är likväl, att man om densamma har flera års erfarenhet. Jag finner mig därför böra föreslå en första tjänstgöring vid fotfolket om 150 dagar.

I detta sammanhang synes det mig lämpligt erinra därom, att inom försvarsberedningarna den åsikten gjorde sig gällande, att en värnplikts-

tjänstgöring, som toge sin början under hösten, för att medföra samma utbildningsresultat borde erhålla något större längd än en motsvarande tjänstgöring, vilken i sin helhet förlades till våren och sommaren. Ur denna synpunkt finner jag icke anledning att föreslå någon avvikelse från bestämmelsen uti 1920 års lag om ökning med 30 dagar av tjänstgöringstidens längd för värnpliktiga, som påbörja första tjänstgöringen under första året.

I fråga om antalet *repetitionsövningar* finner jag icke heller skäligheten att föreslå någon förändring. Vad beträffar repetitionsövningarnas längd har denna visserligen i och för sig blivit i sistnämnda lag tillmätt allt för ringa, men att under provisorietiden ifrågasätta någon ökning av densamma anser jag icke nödvändigt.

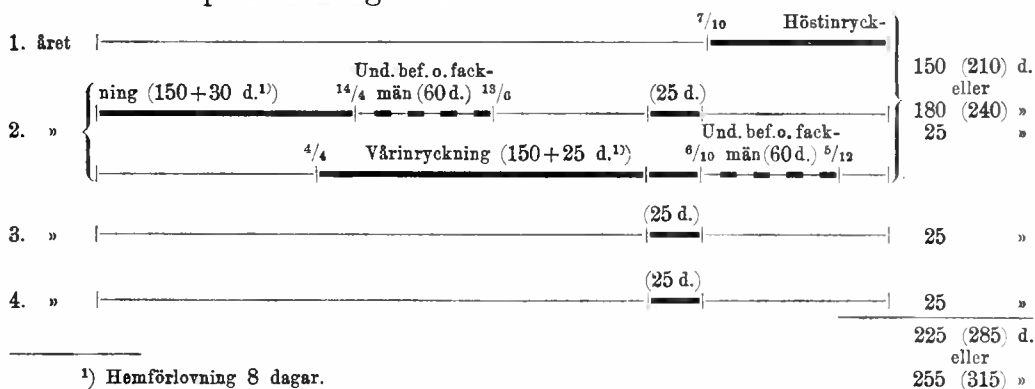
I 1914 års värnpliktslag föreskriven *uttagning till underbefäl eller fackmän* har i enlighet med beslut av nästlidna års riksdag ägt rum bland värnpliktiga av 1920 års klass. Sådan uttagning måste givetvis, såväl ur mobiliseringssynpunkt som med hänsyn till övningars bedrivande, icke minst med förut omförmälda tekniska materiel, äga rum jämväl bland värnpliktiga av 1921 års klass. Uttagningen har hittills utgjort högst 14 %. Chefen för generalstaben har emellertid i yttrande till försvarsrevisionen (se dess betänkande II sid. 63) anfört, att, med hänsyn till mobiliseringsbehovet i allmänhet och särskilt behovet av specialutbildad personal, en väsentligt ökad uttagningsprocent vore erforderlig vid infanteriet. Ökningen kunde ett första år begränsas till 20 %.

En ökning av uttagningsprocenten synes även mig obetingat erforderlig, dels med hänsyn till nedgången i antalet fast anställt manskap och värnpliktiga, som tillhört den fast anställda personalen, dels emedan underbefälsbehovet vid modernt infanteri är högst väsentligt mycket större än vid infanteri med den genom 1914 års härordning införda organisationen, dels enär behovet av fackmän med nödvändighet måste stiga i samma mån som utbildningstiden begränsas, dels ock emedan det för påskyndande av den övergång till modern organisation, som måste äga rum i sinom tid och i varje fall senast vid mobilisering, är erforderligt att mobiliseringsbehovet av underbefäl och fackmän snarast kan fyllas med personal, som blivit utbildad med modern teknisk materiel. Jag finner mig sålunda böra föreslå, att vid fotfolket uttagningen för utbildning till underbefäl eller fackmän inom 1921 års klass bestämmes till högst 20 %. Utbildningstiden för ifrågavarande värnpliktiga synes mig, såsom hittills, böra innefatta en ökning av 60 dagar i förhållande till utbildningstiden för fotfolkets övriga värnpliktiga, ökningen förlagd till första tjänstgöringen.

Utbildningstiden för fotfolket torde alltså böra omfatta 225 resp. 255 dagar, fördelade å en första tjänstgöring om 150 resp. 180 dagar

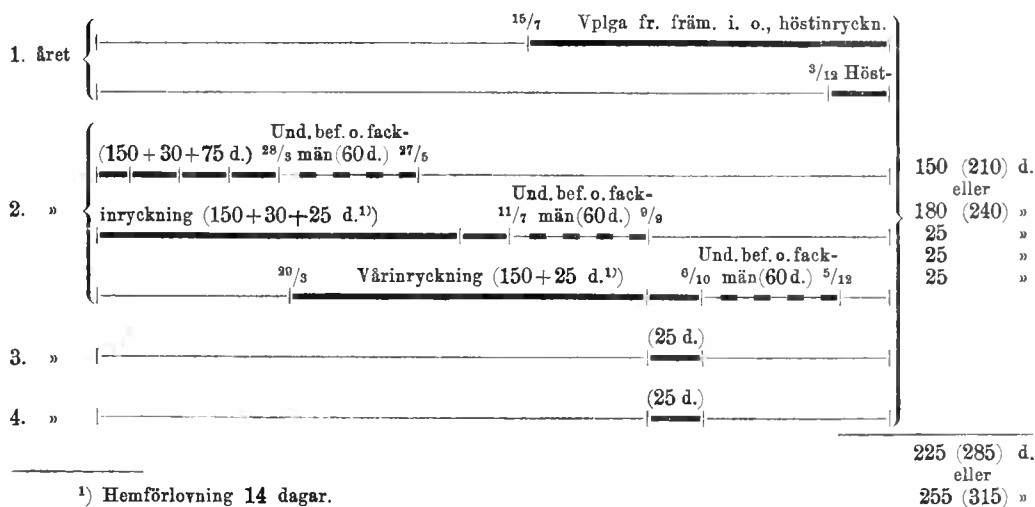
samt tre repetitionsövningar, en var om 25 dagar. Härtill komma för underbefäl och fackmän ytterligare 60 dagar.

Huru värnpliktstjänstgöringen vid infanteriregementena, utom Norrbottens regemente och Gottlands infanteriregemente, i enlighet med ovan anförda synpunkter lämpligen synes kunna ordnas, framgår av nedanstående grafiska exempel. Vid gardesinfanteriregementena bliva några mindre avvikelser erforderliga. Höstinryckningen synes i allmänhet böra omfatta omkring en tredjedel, vårinryckningen återstående två tredjedelar av värnpliktskontingenten.

Vid Norrbottens regemente och Gottlands infanteriregemente synes, med hänsyn till säkerhetstjänstens krav på utbildad trupp i tjänstgöring året runt, värnpliktstjänstgöringen kunna ordnas enligt följande grafiska exempel.

Norrbottens regemente:

Gottlands infanteriregemente:

1. Året	$\frac{1}{9}$ Vplga fr. främ. i. o.,	
	Und. bef. o. fack- höstnr. (150+30+75 d.) $\frac{15}{5}$ män (60 d.) $\frac{14}{7}$	(255) (315) d.
2. »	$\frac{10}{3}$ Vplga fr. främ. i. o., vårinr. (150+75 d.) Und. bef. o. fack- $\frac{31}{10}$ män (60 d.) $\frac{30}{12}$	(225) (285) »
	$\frac{4}{4}$ Vårinryckning (150+25 d. ¹⁾ Und. bef. o. fack- $\frac{6}{10}$ män (60 d.) $\frac{5}{12}$	150 (210) » 25 »
3. »	(25 d)	25 »
4. »	(25 d)	25 »
		225 (285) d. eller 255 (315) »

¹⁾ Hemförlovning 8 dagar.

Vid kustfästningsinfanteriregementena kan värnpliktstjänstgöringen ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med ettdera av ovanstående grafiska exempel.

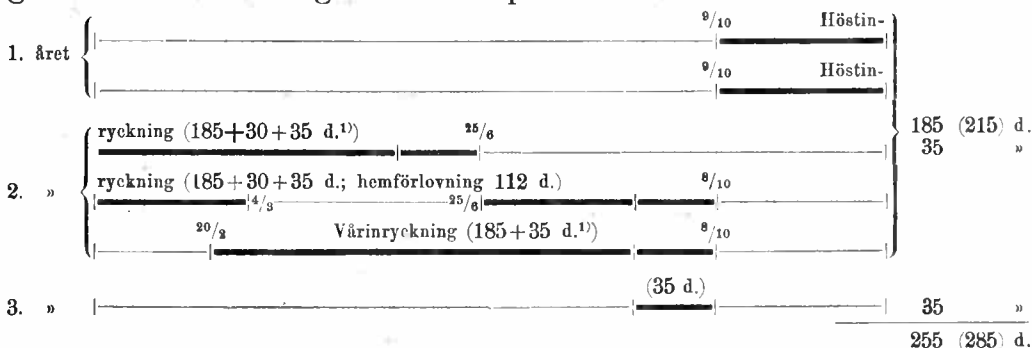
Ryttteriet,
fältartilleriet,
positions-
artilleriet,
fästnings-
artilleriet å
Karlsborg.

Om det beträffande fotfolket är av vikt att anordna utbildningen på sådant sätt, att ett ej alltför ringa antal värnpliktiga äro disponibla vid truppförbanden under hela året, så framträder denna synpunkt ännu starkare vid rytteriet och därmed i värnpliktshänseende jämförliga truppslag, nämligen fältartilleriet, positionsartilleriet och fästningsartilleriet å Karlsborg. Vid dessa truppslag är det å ena sidan oundgängligen erforderligt att hava en så stor manskapsstyrka i tjänst under hela året, att häst- och materielvården på ett tillfredsställande sätt kan ordnas. Å andra sidan bör man söka undvika att alltför mycket öka värnpliktskontingenterna. Vid mobilisering är nämligen den manskapsstyrka, som kan tillgodogöras vid dessa truppslag, i hög grad beroende av den materiel, som finnes tillgänglig. Hela värnpliktskontingenten kan icke komma till användning för truppförbandets egen mobilisering, därest årskontingenten göres för stor. Om man ökar värnpliktskontingenten över en viss gräns, kommer man sålunda därhän, att utbildningen till viss utsträckning icke kommer att avse tillgodoseende av mobiliseringsbehovet, utan att fredstjänstgöringen upphöjes till självändamål, något som naturligtvis icke kan vara riktigt.

Granskar man härens vapenövningstabell för utbildningsåret 1920—1921, finner man, att vid här ifrågavarande truppslag höstgruppen utrycker omkring en och en halv månad efter vårgruppens inryckning, och

att således vårgruppen samtidigt med utbildningsarbetet ensam är disponibel för den inre tjänsten under de fyra sista månaderna av sin första tjänstgöring, innefattande bland annat den viktiga trupputbildningsperioden under högsommaren. Med hänsyn till de talrika volontärvakanser, som finnas jämväl vid vissa truppförband tillhörande dessa truppslag, komma därför vårgruppens värnpliktiga, även om ett antal hästar sändas på gräs-bete under sommaren, att i mycket stor utsträckning tagas i anspråk för vakt- och vårdtjänst, vilket är så mycket betänkligare, som det egentligen är vårgruppen, på vilken utbildningsarbetet samlar sig. Skall man kunna undvika denna olägenhet utan att i allt för hög grad öka den sammanlagda årskontingenten och utan att öka tjänstgöringstidens längd över det mått, som i detta sammanhang kan anses tillrädligt, måste man ordna tjänstgöringen så, att höstkontingenten vid eller kort tid efter vårkontingentens inryckning uppdelas i två grupper, vilka vardera tjänstgöra under ena hälften av vårkontingentens första tjänstgöring och härvid bliva i tillfälle att till väsentlig del övertaga vakt- och vårdtjänsten.

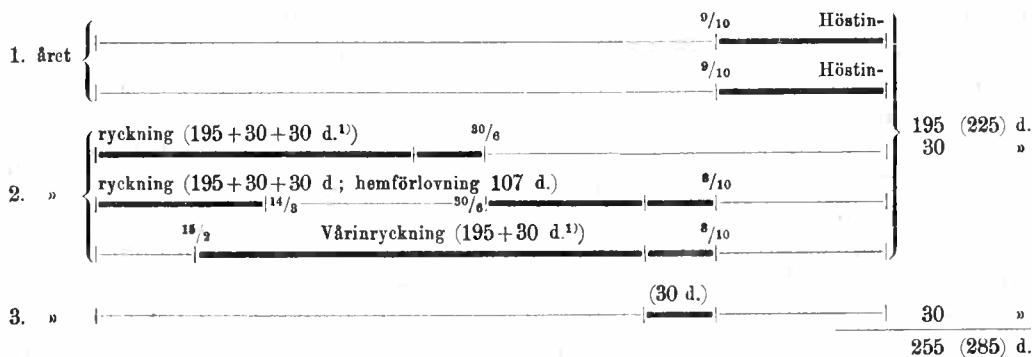
Den minsta ökningen av sammanlagda tjänstgöringstiden utöver den för 1920 års klass bestämda, som med beaktande av ovan anförda synpunkter synes kunna ifrågasättas, är med 30 dagar eller således till 255 dagar för vårgruppen och 285 dagar för höstgruppen. För åstadkommande av erforderlig förskjutning måste, såsom vid fotfolket, i allt fall hemförlovningsperioder inläggas. I fråga om repetitionsövningarnas antal och längd finner jag icke nödvändigt föreslå frångående av bestämmelserna i 1920 års lag. Jag anser mig sålunda för samtliga här ifrågavarande truppslag böra föreslå en första tjänstgöring om 185 dagar med 30 dagars ökning för de värnpliktiga, som påbörja tjänstgöringen under första året. Huru tjänstgöringen i enlighet härmed lämpligen må kunna ordnas, framgår av nedanstående grafiska exempel.

¹⁾ Hemförlovning 8 dagar.

Fältingenjör-
trupperna,
fälttelegraf-
trupperna.

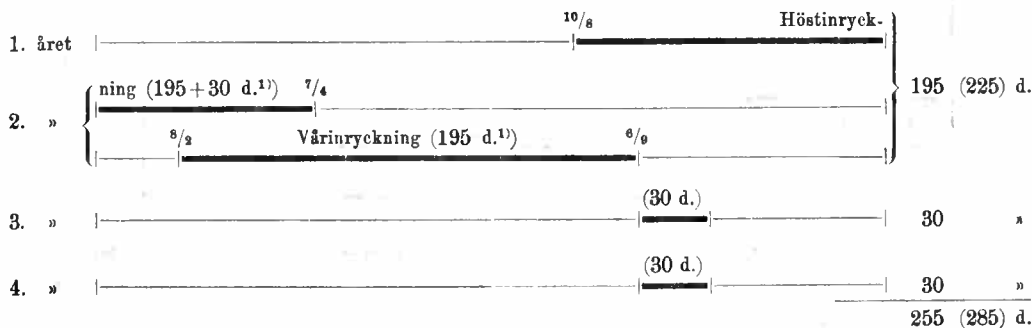
Sammanlagda tjänstgöringstiden vid fältingenjör- och fälttelegraftrupperna synes mig, såsom hittills, böra vara densamma som vid rytteriet och därmed i värnplikthänseende jämförliga truppslag, d. v. s. omfatta 255 dagar för vårggruppen och 285 dagar för höstgruppen. I fråga om repetitionsövningarnas antal och längd finner jag mig icke böra föreslå avvikelser från bestämmelserna i 1920 års lag. Första tjänstgöringen torde sålunda för dessa truppslag böra omfatta 195 resp. 225 dagar och repetitionsövningarna vardera 30 dagar. Huru tjänstgöringen synes kunna ordnas, framgår av nedanstående grafiska exempel.

¹⁾ Hemförlövning 8 dagar.

Fästnings-
artilleriet
i Boden,
fästnings-
ingenjör-
trupperna.

Tjänstgöringen vid fästningsartilleriet i Boden och fästningsingenjörtrupperna torde böra, såsom hittills varit fallet, i fråga om första tjänstgöringens längd liksom i fråga om repetitionsövningarnas antal och längd överensstämma med tjänstgöringen vid fältingenjör- och fälttelegraftrupperna. Ur säkerhetstjänstens synpunkt är emellertid en annan förläggning av tjänstgöringen lämplig, på sätt närmare framgår av följande grafiska exempel.

¹⁾ Hemförlövning 14 dagar.

För trängen och intendenturtrupperna finner jag mig föranlåten att, på sätt i 1920 års lag tillämpats, föreslå enahanda sammanlagda tjänstgöringstid som vid fotfolket. Repetitionsövningarna synas mig böra upptagas till samma antal och längd som i 1920 års lag. För underbefäl och fackmän, vilka torde få uttagas efter oförändrad procentberäkning, bör tjänstgöringstiden bestämmas till samma längd som vid fotfolket. Huru tjänstgöringen lämpligen torde kunna ordnas, framgår av följande grafiska exempel.

Trängen och
intendentur-
trupperna.

Trängen i egentlig trängtjänst:

Se infanteriet, flertalet regementen.

Trängen i sjukbärartjänst:

		Und. bef. o. fack- män (60 d.) ^{5/10}	
2. året	$\frac{4}{4}$ Vårinryckning (150 + 25 d. ¹⁾	$\frac{6}{10}$	{ 150 (210) d. 25 " }
3. "	(25 d.)		25 "
4. "	(25 d.)		25 "
			225 (285) d.

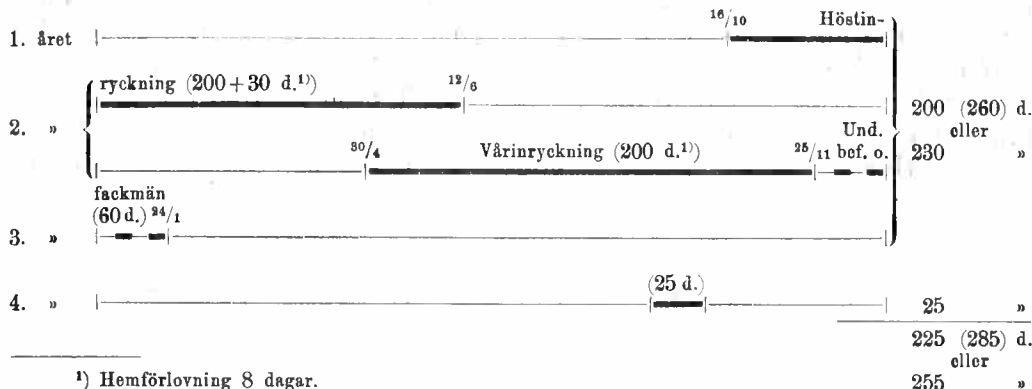
¹⁾ Hemförlövning 8 dagar.

Trängen i egentlig sjukvårdstjänst:

		Und. bef. o. fack- män (60 d.) ^{6/10}	
2. "	$\frac{9}{1}$ Vinterinryckning (175 d. ¹⁾	(25 d.)	{ 175 (235) d. 25 " }
3. "			
4. "	(25 d.)		25 "
			225 (285) d

¹⁾ Hemförlövning 8 dagar.

Intendenturtrupperna:

Marinen.

Såsom en följd av de under de senare åren i förhållande till 1914 års värnpliktslag vidtagna inskränkningarna i tiden för de värnpliktigas fredstjänstgöring har vid marinen icke allenast de värnpliktigas tjänstbarhet utan även flottans och kustfästningarnas krigsberedskap väsentligt nedgått. Vad särskilt flottan beträffar, har den på grund av tjänstgöringstidens avkortande vidtagna uppdelningen på två tjänstgöringsomgångar inom vardera av de kategorier värnpliktiga, vilka tilldelats allmän tjänst och sjötjänst, givetvis haft en ofördelaktig inverkan på övningsplanen och dragit med sig rubbningar i organisationen i allmänhet, olägliga för såväl tjänsten som de värnpliktiga själva.

Därest krigsberedskapen vid marinen, i den mån tillgängliga penningmedel det medgiva, skall kunna upprätthållas året runt, om ock under vissa tidsperioder svagt, måste tiden för de värnpliktigas fredstjänstgöring uppgå till minst omkring nio månader. Vid flottan kan endast under sådan förutsättning nyssberörda, ur många synpunkter olämpliga uppdelning på olika inryckningstider inom vardera av kategorierna »allmän tjänst» och »sjötjänst» undvikas, i det att genom lämplig förläggning av inryckningstiderna för båda kategorierna dessa kunna bringas att förskjuta varandra, så att värnpliktiga finnas tillgängliga under hela året för tjänst ombord å fartyg, på samma gång som rekrytutbildningen kan få fortgå utan störande avbrott under den för flottans övningar för dylik utbildning tjänligaste delen av året. Givet är, att om sålunda uppdelning å olika inryckningstider icke äger rum, utbildningen av de värnpliktiga lämnar ett i större mån förbättrat resultat än som motsvaras enbart av förlängningen av tjänstgöringstiden utöver den för

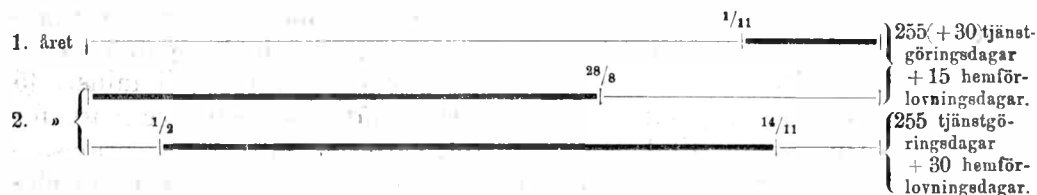
1920 års klass gällande. Det ökade antalet tjänstgöringsdagar kommer vidare att medföra, att för den dagliga tjänsten å flottans stationer och kustfästningarna icke behöva tillgripas hjälpkontingenter av värnpliktiga tilldelade fotfolket.

Hittills har i allmänhet tjänstgöringstiden för de värnpliktiga vid marinen blivit bestämd till samma längd som för specialvapnen vid armén. I överensstämmelse härmed anser jag tjänstgöringstiden för de vapenföra värnpliktiga av 1921 års klass böra upptagas till 255 dagar för dem, som avses för tjänst å fartyg och kustfästningar, med iakttagande av enahanda ökning som vid armén av 30 dagar för dem, som inrycka under första året. För det förhållandevis ringa antalet stations-tjänst tilldelade yrkesmän torde däremot tjänstgöringstiden icke böra utsträckas längre än för fotfolket, d. v. s. till 225 dagar.

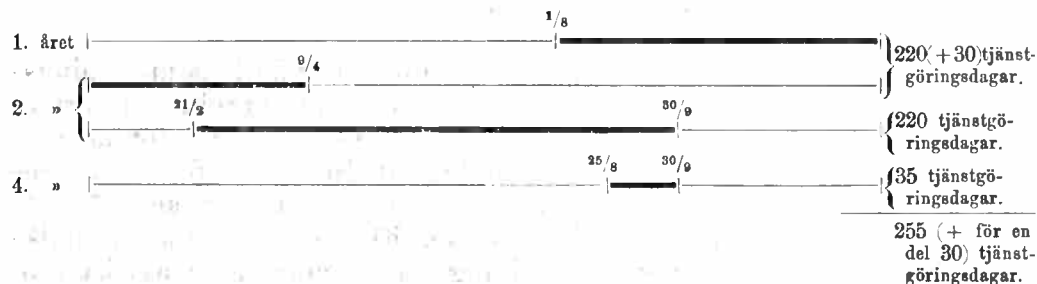
Vid kustartilleriet, som erhåller ökad tilldelning av värnpliktiga, anordnas en höstinryckning för tillgodoseende liksom vid landfästningarna av krigsberedskapen under den del av året, som icke täckes med huvudkontingenten.

Den ungefärliga förläggningen av tjänstgöringstiden, i vad avser huvuddelen av de å fartygen och kustfästningarna tjänstgörande värnpliktiga, framgår av följande grafiska framställning.

Allmän tjänst och sjötjänst tilldelade värnpliktiga:

Kustartilleritjänst tilldelade värnpliktiga:

Vapenföra
studenter och
likställda.

I sitt förslag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass upptog försvarsrevisionen en tjänstgöring för vapenföra studenter och likställda om 365 dagar. Detta dagantal har av chefen för generalstaben i yttrande till försvarsrevisionen (se dess betänkande II sid. 97—99) angivits som det minsta, på vilket för militärtjänsten begåvade värnpliktiga vid infanteriet och därmed jämförliga truppslag kunna bibringas någorlunda nöjaktig plutonchefsutbildning. Jag finner mig böra föreslå en utbildningstid av denna längd för samtliga vapenföra värnpliktiga studenter och likställda.

Särskild
vinterövning.

Med den för härens olika truppslag här ovan föreslagna tjänstgöring kan erforderlig vinterutbildning icke bibringas de värnpliktiga, tillhörande vågrupperna. Dylik utbildning synes mig emellertid obetingat nödvändig. Jag vill i detta sammanhang endast erinra om, att en av de förnämsta anledningarna till, att härordningsspörsmålet år 1911 återupptogs, var den, att utbildningsförhållandena vid fotfolket efter 1901 års värnpliktslag i detta avseende voro otillfredsställande. Den minsta utökning av 1901 års värnpliktsprogram i fråga om fotfolket, som av försvarsberedningarna ansågs kunna förutsättas, innefattade just ett fullständigande av den till 150 dagar uppgående första tjänstgöringen under sommaren med vinterutbildning av erforderlig längd. Dylik vinterutbildning är uppenbarligen i lika grad erforderlig vid övriga för det rörliga fältkriget avsedda truppslag. Beträffande den nödvändiga tidslängden av ifrågavarande utbildning har erfarenheten från liknande övningar innevarande vinter med delar av 1919 års klass visat, att utbildningstiden med hänsyn särskilt till erforderliga transporter behöver uppgå till minst 35 dagar. Jag finner mig sålunda böra föreslå rätt för Konungen att för vapenföra värnpliktiga, tilldelade fotfolket, rytteriet, fält- och positionsartilleriet, fästningsartilleriet å Karlsborg samt fältingenjör- och fälttelegraftrupperna anordna en särskild vinterrepetitionsövning om 35 dagar, varvid värnpliktiga, som deltagit i övning, varom här är fråga, torde böra befrias från en höstrepetitionsövning.

Icke vapen-
föra.

För tillbörligt utnyttjande av de vapenföra värnpliktigas utbildningstid föreligger behov av att ej giva de icke vapenföra värnpliktiga kortare tjänstgöringstid än de vapenföra. Kortare tjänstgöringstid för de icke vapenföra komme tillika att giva näring åt frestelsen för de vapenföra att söka bliva överförda till icke vapenföra. Mycket talar sålunda för att tillmäta tjänstgöringstiden lika för båda kategorierna värnpliktiga. Emellertid finner jag ej anledning att i denna fråga avvika från

grundsatsen i 1920 års lag och förordar alltså, att tjänstgöringstiden för de icke vapenföra av 1921 års klass, med undantag för studenter och likställda, bestämmes till samma dagantal som för flertalet vapenföra värnpliktiga, nämligen lika med tjänstgöringstiden vid fotfolket, 225 dagar. För icke vapenföra studenter och likställda finner jag ej skäl föreslå annan tjänstgöringstid än som i 1920 års lag bestämts för motsvarande kategori, eller 275 dagar.

Sedan inom försvarsdepartementet utarbetats ett förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1921 års klass, i huvudsak överensstämmande med de grundsatser, som ovan utvecklats, hava yttranden över förslaget inhämtats från chefen för generalstaben och chefen för marinstaben.

Chefen för generalstaben har därvid uttalat, att den ökning i den första tjänstgöringen, som förslaget innebure, syntes möjliggöra mycket betydande förbättringar i de vapenföra värnpliktigas utbildning. I övrigt har han framhållit betydelsen av, att de höstinryckande värnpliktiga erhålla ett tillägg i tjänstgöringstid samt att de icke vapenföras tjänstgöringstid står i önskvärt förhållande till de vapenföras.

Chefens för
generalstaben
yttrande.

Chefen för marinstaben har anført, att lagförslaget på grund av den föreslagna utbildningstiden givetvis medgäve bättre utbildnings- och beredskapsförhållanden än lagen för 1920 års klass. I bifogade yttranden från högste befälhavaren över kustflottan och chefen för kustartilleriet har framhållits bland annat, att de icke vapenföra värnpliktigas utbildningstid icke borde understiga den för fotfolket stadgade.

Chefens för
marinstaben
yttrande.

Såsom i det föregående anförts, måste utbildningen av 1918 och 1919 års klasser vid armén ur skilda synpunkter betecknas såsom otillfredsställande. Det har emellertid gjorts gällande, att detta icke ensamt borde tillskrivas den korta tjänstgöringstiden, utan vore beroende även på andra omständigheter, såsom att övningarna icke anordnats på ett fullt systematiskt sätt, att tillgången på befäl och i synnerhet på underbefäl varit otillräcklig samt att oproportionerligt stor del av utbildningstiden tagits i anspråk för handräckningar och andra förrättningar vid sidan av övningsprogrammet. Tillika har det gjorts gällande, att, därest för framtiden dessa förhållanden finge fort-

Kan nöjaktigt
utbildnings-
resultat ernås
med den före-
slagna utbild-
ningstiden?

fara i samma utsträckning som under de senaste åren, även en avsevärt förlängd första tjänstgöring komme att giva otillfredsställande utbildningsresultat. Det torde sålunda vara nödvändigt undersöka, huruvida det icke är möjligt att råda bot för de påtalade missförhållandena, i den mån de verkligen förefunnits.

Att utbildningen för 1918 och 1919 års klasser, åtminstone beträffande vissa grupper, icke alltid anordnats på lämpligaste sätt, lär nog stå i samband med den osäkerhet, som gjorde sig gällande i fråga om tjänstgöringens längd och inkallelseterminerna. Det förekom sålunda, att redan fortskriden tjänstgöringstermin förkortades och att inkallelseorder, ehuru den utfärdades omedelbart efter det riksdagens beslut om utbildningstiden fattats, kom de värnpliktiga till handa så sent, att vissa av dem icke hunno infinna sig förr än efter den bestämda inryckningsdagen. På vissa kontingenters utbildning inverkade epidemier ofördelaktigt. Därest emellertid nu förevarande lagförslag varder antaget, möter det intet hinder, att lämpliga bestämmelser för utbildningen vid såväl höst- som vårgруппerna utarbetas och tillställas trupperna i tillräckligt god tid för att medgiva detaljplaners uppgörande. I sådant syfte har för övrigt den s. k. infanterikommissionen, vilken arbetar under inspektörens för infanteriet ledning, beträffande infanteriet enligt uppdrag inkommit med förslag till utbildningsbestämmelser för vårgруппen av 1920 års klass tillhörande värnpliktiga.

För beredande av lättnad i den svåra underbefälsbristen kommer jag i annat sammanhang att förelägga Kungl. Maj:t förslag till bestämmelser att underställas riksdagens prövning.

Det kan icke bestridas, att handräckningsgöromålen under tjänstgöringstiden för 1918 och 1919 års värnpliktsklasser i alltför hög grad inkräktat på utbildningsarbetet. Den stora omfattningen av handräckningsgöromålen under sagda tid stod emellertid delvis i samband med då rådande kristidsförhållanden, vilka numera upphört. Andra orsaker till omfattningen av nämnda göromål voro avkortandet av tjänstgöringstiden för de icke vapenföra och uppdelningen av värnpliktskontingenten i flera omgångar, varigenom storleken av den i varje omgång inkallade styrkan kom att stå i illa avvägt förhållande till den alltjämt bibehållna organisationen av truppförbanden. Beträffande åter 1921 års klass ifrågasattes genom det av mig nu anmälda lagförslaget dels en utsträckning av de icke vapenföra värnpliktigas tjänstgöringstid till 225 dagar eller med mer än en tredjedel, dels en uppdelning av årskontingenten i allenast två omgångar, vilket, såsom förut angivits, kommer att leda till en bättre avvägd fördelning av utbildningstiden mellan egentlig utbildning och hand-

räkning. För att än ytterligare åvägabringa överensstämmelse mellan organisationen och det nya sättet att ordna värnpliktstjänstgöringen samt i övrigt föreslå sådana tillfälliga ändringar i förvaltningsföreskrifter, som kunna leda till en minskning i handräkningsgöromålen, har jag efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat två sakkunniga, den ene från armén och den andre från marinen, och är det min förhoppning, att bestämmelser i antydd riktning skola kunna utfärdas med det snaraste och i alla händelser innan 1921 års klass inträder i tjänstgöring.

Det sålunda anförda gäller icke allenast fotfolket, utan i tillämpliga delar även arméns övriga truppslag ävensom flottan och kustartilleriet.

Jag anser mig följaktligen kunna uttala den förhoppningen, att värnpliktstjänstgöringen för 1921 års klass enligt det föreliggande förslaget, i trots av de förändringar, som inträtt efter år 1901 beträffande organisationen av flertalet truppförband tillhörande infanteriet, kommer att lämna ett utbildningsresultat, som i vida högre grad, än som motsvaras av den föreslagna ökningen av tjänstgöringstiden, överträffar utbildningen av 1918, 1919 och 1920 års klasser.

Vid det utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, som finnes bilagt årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, är såsom bil. nr 1 fogad en beräkning av de värnpliktigas vid armén tjänstgöringsdagar år 1922. Då nämnda beräkning verkställdes, pågick ännu den utredning, som föregått utarbetandet av förevarande lagförslag. Det torde under sådana förhållanden vara uppenbart, att sagda beräkning kunnat bli enbart approximativ. Med anledning av lagförslaget har jag låtit upprätta en förnyad beräkning av de värnpliktigas tjänstgöringsdagar beträffande såväl armén som marinen. Antalet tjänstgöringsdagar enligt denna beräkning utgör för arméns vidkommande 9,543,435 och vad marinen angår 1,153,575.

Beräkningen
av värnplik-
tigas tjänst-
göringsdagar
år 1922.

De förnämsta skäl, vilka framförts till stöd för de inskränkningar i tiden för värnpliktstjänstgöringen, som under de senaste åren vidtagits, hava varit hänsyn till det statsfinansiella läget och hänsyn till behovet att kunna åt det produktiva arbetet ägna alla till buds stående krafter. Skärskådas bör därför, huruvida dessa båda skäl kunna med fog göras gällande mot den, i förhållande till den senaste årens tjänstgöringstid, av mig förordade utsträckningen av tiden för värnpliktstjänstgöringen för 1921 års klass.

Hänsynstagande till det statsfinansiella läget är i år ännu mera av behovet påkallat än under ovanberörda år. Men därvid bör i detta sammanhang beaktas, dels att den ökning i antalet tjänstgöringsdagar,

vilken nu ifrågasättes i jämförelse med det antal som vid fortsatt tillämpning av 1920 års lag skulle erfordrats, icke kan anses synnerligen betydande, dels att vid det nu inträdda prisfallet, vilket kan förväntas komma att ytterligare fortsätta, den kostnad, en värnpliktig drager per tjänstgöringsdag, kommer att avsevärt minskas. Den sammanlagda verkliga kostnaden för värnpliktstjänstgöringen för 1921 års klass med den tjänstgöringstid, jag förordnat, kommer sålunda med all sannolikhet att understiga motsvarande kostnad för 1920 års klass, vars tjänstgöring regleras enligt den sistnämnda år antagna lagen.

Vad därefter beträffar det produktiva arbetet, vartill man i föreliggande fråga under de närmast föregående åren ansett sig böra taga särskild hänsyn, hava förhållandena under sista tiden helt och hållet förändrats. Det är numera så långt ifrån, att brist på arbetskraft förefinnes, att fastmera arbetslöshet inträtt och vunnit sådan utbredning, att statsmakternas ingripande i olika riktningar påfordras. Någon avgörande förbättring härutinnan synes dessvärre icke vara att påräkna under den närmaste tiden. En ökning av tjänstgöringstiden för 1921 års klass i den omfattning, jag avser, kan sålunda icke förväntas verka hämmande på det produktiva arbetet, utan torde tvärt om med all visshet komma att bereda lättnad på arbetsmarknaden därigenom, att ett antal yngre, ogifta män bliva kvarhållna i tjänstgöring till fördel för äldre, gifta arbetssökande. De för närvarande förekommande talrika framställningarna av värnpliktiga tillhörande 1921 års klass att bliva inkallade till tjänstgöring samtidigt med vårgruppen av 1920 års klass, tala härutinnan ett tydligt språk.»

Departementschefen uppläste härefter ett i enlighet med vad förut anförts uppgjort förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1921 års klass och hemställde, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Tor Ericsson Årje.